

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 31

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И : З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ь . Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 31. – Рівне: РДГУ, 2005. – 106 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії дошкільної педагогіки, історії педагогіки, методики навчання і виховання дітей дошкільного віку, їх розвитку в сім'ї і дошкільних закладах.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, вихователів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюрів Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №2 від 30.09.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 2.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

3. Кондратьева С.В. Учитель – ученик. – М.: Наука, 1970.– 85 с.
4. Кузьмина Н.В. Очерки психологии труда учителя и формирование его личности. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1967. – 183 с.
5. Макаренко А.С. Некоторые соображения о школе и наших детях // Соч. в 8 т. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 1. – С. 213-216.
6. Макаренко А.С. Педагогика индивидуального действия // Соч.: в 7 т. – М., 1957. – Т. 5. – С. 163-190.
7. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. – К. Академвидав, 2004. – 456 с.
8. Профессиональная деятельность молодого учителя / Под. ред. С.Г. Вершловского, Л.Е. Лесохиной. – М.: Педагогика, 1982. – 288 с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані педагогічні твори у 5 тт. – К.: Рад. школа, 1980.

Резюме. В статті розкриваються взгляды ученых о содержании понятия “рефлексия”. Показано ее значение в профессиональном становлении педагога.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя, рефлексия, рефлексивный компонент.

Summary. The article reveals the standpoint of the scientists on the content of the notion “reflection”. Its role in professional formation of teacher is presented.

The key words: professional formation of teacher, reflexion, reflexive component.

Одержано редакцією 05.09.2005

УДК: 371.13

Ю.О. ГЕРАСИМЧУК

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. У статті викладено деякі аспекти дослідження проблеми формування професійно-пізнавального інтересу у студентів – майбутніх вчителів іноземної мови. Аналізуються результати констатуючого експерименту.

Ключові слова: професійно-пізнавальний інтерес, умови формування.

Постановка проблеми. В умовах надзвичайної динамічності соціально-економічних перетворень в суспільстві набуває особливий значущості сформований професійно-пізнавальний інтерес кожного фахівця. Професія визначає одну з головних життєвих траєкторій особистості, впливає на її долю, сприяє або перешкоджає розкриттю творчих потенцій. Не випадковий в зв'язку з цим інтерес учених і практиків до проблем професійного становлення, професіоналізму та професійних інтересів.

Формування професійно-пізнавального інтересу майбутнього вчителя іноземної мови в системі вузівської освіти передуює його професійному шляху. У зв'язку з цим одним з головних завдань вищої школи є збереження і розвиток інтересу і ціннісного ставлення студентів до майбутньої професії.

Останніми роками падіння престижу педагогічної професії ускладнило рішення проблеми формування професійно-ціннісних орієнтацій студентів університетів на педагогічну діяльність. Ця обставина зумовила необхідність пошуку нових способів збереження і розвитку професійних намірів прийнятих у вуз абітурієнтів, в цілому професійної підготовки майбутнього фахівця-педагога.

Постановка завдання. Узагальнення теоретичного і експериментального матеріалу, з проблеми нашого дослідження, дозволило нам вирішити багато не вирішених питань, а саме: відсутність єдиного розуміння суті професійно-пізнавальних інтересів і методологічного підходу до розробки методики їх діагностики; недостатньо повне уявлення про психологічний механізм виникнення професійно-пізнавальних інтересів; невивченість умов, що впливають на виникнення у людини професійно-пізнавальних інтересів до педагогічної діяльності і їх подальшого формування; недостатність психолого-педагогічних досліджень, що передбачають експериментальне обґрунтування методик формування професійно-пізнавальних інтересів на всіх етапах їх розвитку.

Базовими для розробки досліджуваної проблеми стали роботи про загальні закономірності педагогічного процесу у вищій школі, про технології навчання і виховання студентів, моделі особистості майбутнього фахівця, психологічні дослідження діяльності і особистості, спільної діяльності в навчанні (С.І. Архангельський, В.П. Беспалько, Є.В. Бондаревська, А.А. Вербицький, Б.С. Гершунський, В.В. Давидов, О.М. Леонтьєв, Н.В. Кузьміна, Е.І. Машбіц, Н.Н. Нечаєв, С.Л. Рубінштейн та ін.).

Для нашого дослідження, принципове значення мали також ті роботи, в яких розкриті психолого-педагогічний потенціал взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, можливості викладача вищої школи для конструювання педагогічно орієнтованої діяльності студентів з одночасним освоєнням мотиваційно-сислової і наочно-операційної її сторін (Г.О. Балл, О.О. Бодальов, А.А. Вербицький, Л.С. Виготський, І.Г. Демидова, Ю.Н. Кулюткін, В.Я. Ляудіс, А.Ю. Панасюк, А.В. Петровський, Н.Ф. Радіонова, А.У. Хараш, І.Я. Якиманська та ін.).

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури засвідчує, що до сьогодні в педагогічній науці створений певний теоретичний базис з досліджуваної проблеми. Разом з тим вивчення робіт, що відображають

ідею формування професійного інтересу до педагогічної діяльності, показує, що існують деякі суперечності, які вимагають спеціального вивчення:

- між попитом соціуму на фахівців-педагогів як суб'єктів професійної діяльності і значною кількістю молоді, яка неосмислено вибрала педагогічну професію;
- між зміненою спрямованістю педагогічного процесу (гуманітаризація, особова орієнтація, диференціація, індивідуалізація і ін.) і застарілими засобами і технологіями орієнтації студента на професію педагога;
- між гуманістичними орієнтирами на суб'єктні, особистісні чинники професійного самовизначення і становлення майбутнього фахівця-педагога і станом вузівської освітньої практики, все ще орієнтованої на підготовку стандартного вчителя.

Вищезазначені суперечності вимагають свого рішення і свідчать про актуальність теми нашого дослідження. Головною проблемою його є вплив діалогової технології навчання як активної форми взаємодії на формування професійного інтересу студентів-майбутніх вчителів іноземної мови до педагогічної діяльності в умовах університетської освіти.

У основу дослідження була покладена гіпотеза про те, що діалогова технологія навчання може виступати активним засобом формування професійно-пізнавального інтересу до педагогічної діяльності, за таких умов:

- формування потреби студента в спілкуванні з викладачем як представником і носієм педагогічної професії;
- створення загального "фонду" професійних цінностей для інтерпретації дій суб'єктів взаємодії;
- визнання за викладачем і студентом прав висунення власних професійних домагань в реальній і змодельованій ситуації взаємодії;
- організація взаємодії викладача і студента на основі системи методів і форм, що мають зв'язок з професійно-педагогічною діяльністю.

Метою цієї статті є висвітлення деяких результатів експериментального дослідження проблеми. Відповідно нашими головними завданнями стали: а) виклад загального підходу до вивчення проблеми; б) узагальнення результатів констатуючого експерименту.

Для теоретичного розуміння професійного інтересу і його прикладного аспекту істотне значення має питання про його місце в структурі діяльності. У ряді досліджень (1,2,3,4) указується на прямий вплив інтересу на навчання і професійну діяльність. Проте експериментальних даних, що підтверджують цю залежність і розкривають характер цього впливу, явно недостатньо. Не показано також зворотний вплив навчальної діяльності на зміцнення професійного інтересу. У деяких джерелах (5) указується на зв'язок професійного інтересу і схильностей до професії, а в чому це виявляється і в якому напрямі здійснюється, на жаль, не уточнюється.

Отже, у світлі теорії діяльності професійно-пізнавальний інтерес розуміється перш за все як мотив, спонукаючий суб'єкта займатися конкретною професійною діяльністю. З одного боку, він є передумовою до діяльності, а з іншого – результатом її дії на суб'єкта, тобто мотивом, що сформувався.

У теорії особистості, розробленої психологами (Б.Г. Ананьєв, О.М. Леонтьєв, А.В. Петровський, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн і ін.), сформульований особистісний принцип, що припускає розгляд психічних процесів і їх стану не як окремі предмети дослідження, а як процеси і стани особистості. З погляду основоположників цієї теорії, спрямованість особистості, будучи основною її характеристикою, включає низку елементів, одним з яких є професійно-пізнавальний інтерес. У період професійного самовизначення і в подальшій діяльності професійно-пізнавальний інтерес займає провідне місце в структурі спрямованості, виступаючи стимулятором активності особистості. Більш того, будучи структурним компонентом спрямованості особистості, професійно-пізнавальний інтерес, здійснює стимулюючий вплив і на інші її компоненти.

Таким чином, згідно теорії особистості, професійно-пізнавальний інтерес є складним особистісним утворенням, що виявляється у ставленні суб'єкта до конкретної професійної діяльності.

Ми звернулися до констатуючого експерименту з метою виявлення наявності або відсутності динаміки формування професійного інтересу студентів до педагогічної діяльності.

Методика дослідження була пов'язана з пошуком відповідей на такі питання:

- чи виник у студента стійкий інтерес до педагогічної діяльності на основі віддзеркалення педагогічної професії в його свідомості?
- чи є професійно-пізнавальний інтерес до педагогічної діяльності у конкретного студента інтегральною властивістю його особистості?
- які мотиви є такими, що визначають успішне формування інтересу студента до педагогічної професії?
- як професійно-пізнавальний інтерес до педагогічної діяльності впливає на результати професійної підготовки студента у вузі?

Для отримання необхідних фактичних відомостей і здійснення порівняльного аналізу була виділена контрольна група студентів, де навчання по всіх дисциплінах учбового плану здійснювалося по традиційних методиках, визначених викладачами без нашої участі. У експериментальній групі викладання велося на основі діалогової технології навчання за розробленими нами рекомендаціями або за нашою безпосередньою участю.

Збір фактичного матеріалу здійснювався методом анкетування. Студентам контрольної і експериментальної груп пропонувалися однакові за змістом анкети. Всього анкет було чотири. Обробка отриманих результатів здійснювалася методом їх кількісної оцінки.

Перша анкета, запропонована студентам, містила питання, які дозволили виявити наявність або відсутність у респондентів контрольної і експериментальної груп позитивного емоційного ставлення до педагогічної професії. Пропонуючи таку анкету, ми виходили з того, що професійно-пізнавальний інтерес виявляється через емоційно забарвлені психічні процеси сприйняття, уяви, мислення, уявлення, пам'яті, що виявляються суб'єктом у відношенні до конкретної діяльності. При цьому у суб'єкта закріплюються позитивні емоції альтруїстичного і комунікативного плану. Ми враховували також, що виникаюче у студента позитивне емоційне ставлення до професії в процесі подальшої роботи може слабшати або навіть змінитися на негативне, тому тільки стійке позитивне емоційне ставлення суб'єкта до обраної діяльності є обов'язковою ознакою професійного інтересу. От чому анкета, запропонована студентам, була нами використана і при опитуванні вчителів – випускників РДГУ, стаж роботи яких не перевищував 3 років і які брали участь в нашому експерименті або безпосередньо, або побічно.

Як показало наше дослідження, прагнення суб'єкта до конкретної професії визначається не тільки її емоційною привабливістю, але і усвідомленням життєвої значущості обраної професії для нього. Тому особливо значущими для оцінки наявності інтересу студентів і фахівців до педагогічної професії були вислови типу: “Я не уявляю себе в іншій професії”, “Школа – це моє життя”, “Учити, виховувати, бачити результати своєї праці в іншій особі – в цьому сенс мого життя”. Загальні результати анкетування на питання чи “Подобається Вам педагогічна професія?”, “Якби Вам наново довелось здійснювати професійно-пізнавальний вибір, чи обрали б Ви педагогічний терен?” представлені нами в табл. 1 і 2.

Таблиця 1

Результати опитування про ставлення суб'єкта до професії педагога (у % до загального числа)

Характер відповіді	Категорія опитаних		
	Студенти контрольної групи (n=25)	Студенти експериментальної групи (n=125)	Фахівці (n=25)
Професія подобається	12,7	57,1	68,2
Професія не подобається	41,0	20,0	12,8
Швидше подобається, ніж не подобається	27,0	18,7	19,0
Не знаю	19,2	4,2	-

Як свідчать матеріали анкетних даних, в експериментальній групі студентів показники по всіх категоріях значно перевершують такі ж в контрольній групі. Загалом позитивне емоційне ставлення суб'єкта до обраної педагогічної діяльності в експерименті спостерігається у 75,8%. Тоді як в контрольній вони ж склали лише 39,8%.

Істотну розбіжність в показниках ми відносимо лише за рахунок діалогової технології навчання, оскільки решта умов в порівняльному контексті були однаковими. В учителів позитивне ставлення до вибраної професії досягло відмітки 87,2%. Саме вони в своїх відповідях прагнули відобразити життєву значущість свого вибору. Проте серед вчителів є і такі, хто заперечує правильність свого вибору (12,8%). Причиною такої зміни інтересу ми вважаємо очікування, що не виправдалися.

Таблиця 2

Результати опитування студентів і фахівців про характер стійкості інтересу до педагогічної професії (у % до загального числа)

Характер відповіді	Категорія опитаних		
	Студенти контрольної групи (n=25)	Студенти експериментальної групи (n=125)	Фахівці (n=25)
Так	31,2	54,0	67,3
Швидше так, чим немає	17,9	27,8	18,0
Швидше немає, ніж не так	32,1	11,0	8,7
Ні	18,8	7,2	6,0

З вищенаведених матеріалів видно, що стійкість професійного інтересу найбільша у фахівців-педагогів. Проте і у студентів експериментальної групи цей показник досить високий – 54,0%. У групі студентів, що навчаються за традиційною методикою навіть сукупний результат позитивних відповідей виявляється нижчим – 49,1%.

Професійно-пізнавальний ідеал як образ, що склався, був названий лише 18,7% студентів контрольної групи. Навпаки, серед студентів експериментальної групи і фахівців він указувався більшістю анкетованих (відповідно 68,7% і 69,0%).

Проведені нами додатково до анкетування співбесіди показали, що в ідеалі професія педагога уявляється мрією, установкою. Професійно-пізнавальний ідеал, як правило, передував вибору педагогічної професії, тому його наявність у суб'єкта учіння розцінювалася нами як передумова свідомого і правильного

вибору. Проте наші спостереження говорять про те, що лише у третини опитаних професійним ідеалом був конкретний педагог. У решти респондентів який-небудь педагог не є ідеалом, хоча вони і обрали педагогічну професію. Цілком правомірно припустити, що саме ця частина випускників вузу надалі змінить свою професію. Характерно, що сформований у студентів ідеал до моменту вступу до вузу не змінюється в перебігу всього періоду навчання.

Такі результати дослідження спонукали нас звернутися до вивчення динаміки ще одного аспекту професійного інтересу – інтелектуальної активності суб'єкта учіння, спрямованої на пізнання ним педагогічної професії і самовдосконалення.

Студентам контрольної і експериментальної груп було запропоноване питання: “Як вплинуло на Ваш інтерес до педагогічної професії знайомство із змістом педагогічної діяльності?”

На питання про те, в якій мірі на цей процес вплинули форми і методи роботи на заняттях, студенти експериментальної групи відповідали:

- заняття були настільки привабливими і цікавими, що ніколи не виникало бажання їх пропустити (7,6 %);
- на заняттях завжди хотілося працювати, а не бути присутнім (64,0%);
- кожне заняття було незвичайним і спонукало до активності (58,8%);
- хотілося б навчитися самому так проводити заняття (65,9%);
- якби всі заняття були такими, то жоден студент не змінював би вибрану професію (48%);
- на заняттях відчував себе розкуто, весь час хотілося вступати в діалог (63,0 %) і т.д.

З'ясування позиції студентів відносно чинників, що зробили вплив на збереження інтересу до педагогічної діяльності, показало, що дані з цього питання в контрольній і експериментальній групах істотно розійшлися (табл. 3). Аналіз одержаних нами даних і приведених в табл.3 показує, що інтерес до професії є результатом взаємодії суб'єкта учіння з обраною ним професійною діяльністю. Результат цей залежить від багатьох чинників, зокрема від вольової активності особистості, спрямованої на підтримку позитивного емоційного ставлення до обраної професії і самовдосконалення.

Як показали наші спостереження, організовані в ході формуючого експерименту, тільки розвинена вольова сфера особистості, спонукувана позитивними емоціями і мотивами, примушує студента активно опановувати професією і удосконалювати свою професійну діяльність. Особливо велике значення вольового компоненту на раціональному і емпіричному етапах. Не випадково фахівці, що взяли участь в нашому дослідженні, надають перевагу в забезпеченні ефективності своєї діяльності вольовому компоненту.

Таблиця 3

**Чинники, стимулюючі збереження професійного інтересу до педагогічної діяльності
(у % до загального числа)**

Характер відповіді	Категорія опитаних	
	Студенти експериментальної групи (n=25)	Студенти контрольної групи (n=125)
Сприятливі відносини з викладачем	38,9	11,4
Власна активність	33,3	9,8
Утримання уваги на обраній професії	29,6	9,3
Переконавання в правильності професійного вибору	37,7	12,0
Подолання несприятливих емоційних переживань	29,0	14,1
Розвиток здібностей і необхідних якостей	42,8	14,1
Результативність учбової діяльності	56,0	10,7
Прояв вольової активності	10,2	24,1

Як показник зв'язку професійного інтересу з особистісними новоутвореннями (зокрема спрямованістю на педагогічну діяльність) в ході дослідження застосовувався індекс задоволеності студентів вибраною професією. Одержані при цьому матеріали свідчать про зміні індексу задоволеності до початку формуючого експерименту і після нього. Крім того, встановлено зміну названого індексу впродовж навчання студентів від першого курсу до подальших. Так, якщо після вивчення курсу психології індекс задоволеності обраною професією складав 0,62, після педагогіки – 0,72, після методичних дисциплін – 0,74, а після педагогічної практики – 0,86.

Проте зміна індексу задоволеності у різних категорій студентів відбувається нерівномірно. Зокрема, на молодших курсах він вищий, ніж на старших.

У ході формуючого експерименту створювалися організаційні і психолого-педагогічні умови, за яких було можливе не лише формування стійкого інтересу до педагогічної діяльності, але і підготовка майбутніх педагогів до освоєння технологій педагогічного спілкування.

Одержані дані підтверджують наше припущення про необхідність цілеспрямованої роботи із студентами по формуванню у них культури спілкування, необхідної не тільки для розширення соціальних контактів, але і кваліфікованої професійно-педагогічної діяльності.

Підсумовуючи все вищенаведене доходимо таких висновків.

1. Встановлено, що професійно-пізнавальний інтерес є складним особистісним утворенням, що виникає при дії зовнішнього середовища, що включає емоційний, мотиваційний, інтелектуальний і вольовий компоненти

і що виявляється у взаємодії суб'єкта з обраною професією. Кожен структурний компонент несе в собі навантаження, що визначає стійкість професійного інтересу. Критеріями стійкості інтересу є: 1) емоційне ставлення до професії, що виявляється в задоволеності професією і відсутності бажання змінити її; 2) спрямованість мотивів вибору професії і вдосконалення своєї професійної діяльності на її змістовну сторону і результат; 3) адекватне уявлення обраної професії, прагнення до її оволодіння і постійне підвищення професійною майстерністю; 4) прояв високої волевої активності при оволодінні професією і в професійній діяльності.

2. У виникненні професійного інтересу до педагогічної діяльності провідне місце займають зовнішні умови (навколишнє середовище і конкретна професійна діяльність). Незначну роль при цьому грає схильність до педагогічної діяльності. У подальшому формуванні і розвитку професійного інтересу домінуючу роль починає грати схильність до даної діяльності.

3. Вибір педагогічної професії не завжди пов'язаний з наявністю у суб'єкта сформованого професійного інтересу і схильності до педагогічної діяльності. В період професійної підготовки відбувається інтенсивне формування професійного інтересу, який виступає стимулятором в оволодінні професією. Про це свідчить виявлений нами взаємозв'язок між сформованістю професійного інтересу і педагогічними вміннями у студентів.

4. Особистісні професійні цінності, будучи своєрідною формою зв'язку суб'єкта з конкретною професією, відображають розуміння особою значущості професійної діяльності і є інформаційною основою при формуванні професійного інтересу у студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання психодіагностичних методик у процесі стимулювання діяльності вчителів: Метод. рекомендації / Упоряд. Г.О.Карпова. – К.: ЦІУВ, 1992. – 20 с.
2. Вовк Л.П. Генезис пріоритетних тенденцій освіти дорослих: Дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1996. – 448 с.
3. Гершунський Б.С. Педагогічна прогностика: Методологія, практика. – К.: Вища шк., 1986. – 193 с.
4. Кабанова Л.А. Особенности деятельности педагогов-новаторов: Автореф. дис.... канд. пед. наук. 13.00.01. / Санкт-Петербург, 1992. – 26 с.
5. Каган М.С. Человеческая деятельность: опыт системного анализа. – М.: Наука, 1985. – 325 с.
6. Крутецкий В.А., Недбаева С.В. Профессионально необходимые качества личности учителя / Педагогические проблемы формирования педагогической направленности и педагогических способностей: Сб. науч.тр. / Под. ред. проф. В.А.Крутецкого. – М.: МГПИ им. В.И.Ленина. – 1982. – С. 3-16.
7. Кузьмина Н.В. Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности: Автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Моск. гос. пед. ин-т. – М., 1990. – 48 с.
8. Учитель: крупным планом. Социально-педагогические проблемы учительской деятельности / Ред. С.Г. Вершловский. – Л., 1991. – 115 с.
9. Человек в свете диалога / Под ред. С.С.Гусева. – Л.: Изд-во Ле-нингр. ун-та, каф. философии, 1990. – 317 с.

Резюме. В статье изложены некоторые аспекты исследования проблемы формирования профессионально-познавательного интереса у студентов – будущих учителей иностранного языка. Анализируются результаты констатирующего эксперимента.

Ключевые слова: профессионально-познавательный интерес, условия формирования.

Resume. In the article some aspects of research of problem of forming of professionally-cognitive interest are expounded at students – future teachers of foreign language. The results of establishing experiment are analyzed.

Key words: professional-cognitive interest, conditions of forming.

Одержано редакцією 15.09.2005

УДК: 372.461

ЛЕЩЕНКО Г.П.

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Резюме. У статті розкривається сутність загальнодидактичного принципу перспективності у роботі з формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів, з'ясовується зміст та структура мовленнєвої компетенції, основні види завдань на її формування.

Ключові слова. Мовленнєва компетенція, перспективність, монологічна, діалогічна, діамонологічна компетенції, комунікативність, комунікативно-діяльнісний підхід, вміння у різних видах мовленнєвої діяльності, мовленнєва діяльність, комунікативно зорієнтовані завдання.

Постановка проблеми. Процес розвитку української державності характеризується найактивнішим впровадженням рідної мови, що передбачає формування мовної особистості, яка вільно та комунікативно виправдано користується усіма багатствами мови в різних ситуаціях спілкування. Це потребує посиленої уваги до мовленнєвого розвитку дитини вже з перших років життя. На сучасному етапі розвитку української лінгводидактики терміном *мовленнєва компетенція* оперують усі провідні методисти (А. Богуш, В. Бадер,

ЗМІСТ

<i>Поніманська Т.І.</i> Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку як педагогічна взаємодія.....	4
<i>Плохій З.П.</i> Типи емоційно-ціннісного ставлення дошкільників до природи.....	7
<i>Дичківська І.М.</i> Інноваційна позиція викладача у розвитку творчої індивідуальності студента – майбутнього педагога.....	11
<i>Горопаха Н.М.</i> Співпраця дошкільного закладу та родини у вихованні екологічної культури дітей.....	15
<i>Янцур Л.А.</i> Особливості організації та педагогічне супроводження образотворчої діяльності на різних етапах художньо-творчого зростання особистості дитини.....	21
<i>Крайнова Л.В.</i> Інтелектуально-мовленнєвий розвиток дошкільників засобами ознайомлення з елементами природничої історії.....	27
<i>Безлюдна В.І., Корчакова Н.В.</i> Самопрезентаційна складова педагогічної діяльності вихователя дитячого садка.....	31
<i>Маліновська Н.В.</i> Особливості розвитку фонематичного слуху та навичок звукового аналізу слів у дошкільників.....	34
<i>Степанова О.І.</i> Активізація пізнавальної діяльності дошкільників у процесі засвоєння лексики рідної мови.....	37
<i>Белова С.А.</i> Мотивація навчальної діяльності учнів у бременських експериментальних школах початку ХХ ст.....	40
<i>Шевчук А.С.</i> Спецкурси як умова забезпечення професійної спрямованості освіти майбутнього педагога – дошкільника.....	43
<i>Меналюк Г.Ф.</i> Формування доведень у дошкільнят в процесі оволодіння математикою.....	48
<i>Борова В.Є.</i> Вплив чуття мови на розвиток мовлення дошкільника.....	52
<i>Козлюк О.А.</i> Методи і прийоми формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей дошкільного віку.....	54
<i>Марчук Г. В.</i> Дорослий як чинник соціалізації дітей дошкільного віку.....	56
<i>Косарева О.І.</i> Особливості емоційного ставлення старших дошкільників до членів своєї сім'ї.....	60
<i>Мірошина Г.Г.</i> Компоненти культури управлінської діяльності керівника сучасного дошкільного навчального закладу.....	64
<i>Попова І.І.</i> До питання психології сприймання дитиною-дошкільником літературного твору в науковій спадщині О.В. Запорожця.....	67
<i>Глінчук Ю.О.</i> Виховання почуття милосердя дітей молодшого шкільного віку в процесі значущої для них діяльності в умовах кардіоревматологічного санаторію.....	69
<i>Врочинська Л.І.</i> Виховання гуманної поведінки у старших дошкільників засобом гри.....	73
<i>Єлманова С.В.</i> Динаміка розвитку допитливості в дошкільному віці.....	77
<i>Ігнатенко Л.П.</i> Художня література як засіб виховання патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку.....	81
<i>Кравець Л. М.</i> Рівні вивчення рефлексивного компоненту педагогічної діяльності.....	84
<i>Герасимчук Ю.О.</i> Особливості формування професійно-пізнавальних інтересів у студентів – майбутніх вчителів іноземної мови.....	88
<i>Лещенко Г.П.</i> Перспективність у формуванні мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів.....	92
<i>Онищук І.А.</i> Актуальність проблеми художньо-естетичних інтересів дітей старшого дошкільного віку.....	96
<i>Одерій Л.Є.</i> Розвиток художньо-творчих здібностей дошкільників як актуальна проблема сучасної педагогіки.....	99

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 31

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника *Поніманська Т.І.*
Відповідальний за підготовку збірника до видання *Яциур М.С.*
Технічний редактор *Кравчук В.Ю.*
Комп'ютерна верстка *Лазарчук В.В.*

Здано до набору 26.09.2005 р. Підписано до друку 30.09.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 16,27. Обл. вид. арк. 16,51. Замовлення № 2/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки
і трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного
університету. Випуск 31. — Рівне: РДГУ, 2005. — 106 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 2.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії дошкільної педагогіки, історії педагогіки, методики навчання і виховання дітей дошкільного віку, їх розвитку в сім'ї і дошкільних закладах.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, вихователів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ПП Самборський І.О.
33028 м. Рівне, вул. Толстого, 3